

EWA ZAJDLER

Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska
<https://orcid.org/0000-0002-2640-9029>

MICHAŁ ŻYDACZEWSKI

<https://orcid.org/0009-0006-3485-5690>

Copyright and License: Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2023. This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivatives 4.0 International (CC BY- ND 4.0) License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.pl>).

MIĘDZY GRZECZNOŚCIĄ JĘZYKOWĄ A PERSWAZJĄ. LEKSYKALNE ŚRODKI WYRAZU W LISTACH OTWARTYCH WE WSPÓŁCZESNYM JĘZYKU CHIŃSKIM

Słowa kluczowe: list otwarty, grzeczność językowa, honoryfikatywność, sugestywność, język chiński.

STRESZCZENIE

Tematem artykułu jest słownictwo we współczesnym języku chińskim zastosowane w listach otwartych o charakterze dyrektywnym. Ta szczególna wypowiedź pisemna pozbawiona jest dialogowości, choć podlega konwencji epistolarnym. Skierowana do adresata i intencjonalnie udostępniona szerszemu gronu odbiorców jest nie tylko narzędziem komunikacji, ale też językowym działaniem, którego celem jest poruszenie w przestrzeni publicznej kwestii społecznych i zaktywizowanie decydentów – często adresatów – i/lub społeczności. Zbadano 33 listy z ChRL, Tajwanu i Hongkongu, wykazujące dyrektywny charakter. W zakresie przyjętych norm zachowań językowych zwrócono uwagę na formy grzecznościowe, nacechowanie leksemów i fraz wywierające pośredni wpływ na zachowanie odbiorcy oraz bezpośredni charakter wywierania nacisku w działaniach perswazyjnych. Przeanalizowano stałe człony listów, tj. inicjalny i finalny oraz treść listów pod kątem środków leksykalnych i leksykalno-syntaktycznych w języku chińskim, poszukując w nich grzeczności językowej, honoryfikatywności i dyrektywności. Wśród leksemów znalazły się zaimki osobowe umniejszające nadawcę i wywyższające odbiorcę, honoryfikatywny klasyfikator osobowy i zaimek upowszechniający nacechowany honoryfikatywnie. Kluczową rolę w wyrażaniu dyrektywności okazały się mieć czasowniki o różnym stopniu oddziaływania na odbiorców, poprzez wyrażanie nadziei, oczekiwania, prośby, przymusu lub podziękowania oraz czasowniki posiłkowe i grupy wyrazowe – wszystkie w sugestywnym tonie. Analiza jakościowa, omówiona dla zaprezentowanych w artykule przykładowych fragmentów listów, pozwoliła (dla całego materiału) wyłonić leksemy i grupy wyrazowe, kształtujące dyrektywność w listach otwartych w granicach grzeczności i sugestywności. Przekroczenie granicy perswazji można przypisać jedynie grupie wyrazowej zakazu 不要 *bùyào* ‘nie (w trybie rozkazującym)’/‘nie wolno’. Formułowanie dyrektyw wymaga zatem kompetencji językowych nie tylko w zakresie konwencji grzeczności językowej, ale także dużego wyczucia nacechowania wyrazów honoryfikatywnością i sugestywnością.

1. WPROWADZENIE

Artykuł skupia się na współczesnym języku chińskim zastosowanym w listach otwartych w Chinach, Tajwanie i Hongkongu. Stanowią one dla autorów artykułu rodzaj tekstów powiązanych funkcjonalnie i – w jakimś stopniu – tematycznie, jeśli za wspólny temat przyjąć sprawy społeczne, które interesują i aktywizują członków społeczności. Jako rodzaj tekstu listy otwarte mają cechy dwóch grup tekstów, o których pisze Adamzik (2001, 42; za Bilut-Homplewicz 2015, 28): tekstów występujących luźno (w tym konkretnym wypadku komunikacji jako tekst medialny) oraz tekstów oficjalnych, wyspecjalizowanych w funkcji komunikacyjnej (tutaj adresowanych do szerszego grona odbiorców). List, zasadniczo postrzegany jest jako indywidualna pisemna forma komunikacji dialogowej, gdy następuje wymiana listów. Zachowując elementy formalne w listach otwartych traci dialogowość, a zyskuje szczególną funkcję komunikacji społecznej, tj. oddziaływanie na zbiorowego odbiorcę. W badaniu przyjęto, że wystosowanie listu otwartego jest działaniem medialnym, ukierunkowanym na rekonfigurowanie przestrzeni społecznej i podwyższenie kompetencji obywatelskich we wskazanym przez list otwarty zakresie spraw społecznych.

Etykieta językowa wymaga użycia określonych środków wyrazu stosownie do kontekstu komunikacyjnego. Środki językowe wywodzą się natomiast z zasobów leksykalnych i gramatycznych danego języka i pozostają w relacji do kultury. Fix (2006/2009) pisze, że ten sam rodzaj tekstów łączy nie tylko elementy zgodne treściowo, funkcjonalnie i formalnie. Nazywa je kulturowymi artefaktami, które – jako zjawisko kulturowe – są środkami działania w pewnych kulturowo nacechowanych sytuacjach.

W przeprowadzonym badaniu form i treści zebranych tekstów analizie poddano stałe człony listów i sposoby użycia środków leksykalnych i leksykalno-syntaktycznych w języku chińskim w aspektach grzeczności i skuteczności oddziaływania przez listy otwarte. Zważywszy, że ten rodzaj tekstu jest sformalizowanym komunikatem, tworzonym w danej społeczności i adresowany do niej, grzeczność językową uobecnia się w formach nacechowanych honoryfikatywnością. Grzeczność językowa rozumiana jest jako zachowania językowe zgodne z kulturową normą językową i normami obyczajowymi (Marcjanik 2000, 5). Honoryfikatywność, jak pisze Huszcza, „konstytuuje w sposób wyraźnie uchwytany typ więzi społecznej (...) uczestników dialogu” (Huszcza 2006, 15). Zaś dyrektywność wypowiedzi dotyczy podejmowania prób wpłynięcia na zachowanie odbiorcy.

Spśród 59 listów otwartych, dostępnych w internetowej przestrzeni medialnej¹, po wstępnej analizie do niniejszego badania przyjęto 33 listy o charakterze apelatywnym. Odrzucone listy otwarte mają charakter informacyjny, dlatego nie zostały włączone do korpusu. W wypowiedziach dyrektywnych, zawartych w przyjętych do badania tekstach, wskazano zasoby leksykalno-składniowe wyrażające grzeczność językową i sprawczość,

¹ Listy publikowane były na stronach instytucji krajowych i międzynarodowych, zrzeseń, ale także na prywatnych kontach YouTube i FB, dostępne w przestrzeni internetowej w pierwszym kwartale 2021 roku.

osadzone w konwencji zachowań społeczności chińskiej. Odpowiednie kompetencje kulturowo-językowe decydują o grzeczności i zachowaniu według przyjętych norm. Natomiast nacechowanie znaczenia słów i konstrukcji określoną treścią, wpływającą na zachowanie i działanie odbiorcy bez wywierania presji, to sugestywność. Jeśli porównać z nią perswazję, to działanie perswazyjne jest podjętą próbą przekonywania kogoś do racji i zachowań za sprawą argumentacji.

2. LIST OTWARTY JAKO FORMA KOMUNIKACJI

List zwykły jest formą nieoficjalnej komunikacji językowej, która zastępuje rozmowę między nieobecnymi korespondentami (Kałkowska 1982, 11–13). List otwarty, ze względu na wagę poruszanych tematów i używane formy adresatywne, zyskuje charakter bardziej oficjalny (Dijk 2001, 29).

Związłą definicję listu i jego zasadniczą formę i funkcję przedstawia Tuszyńska (2013, 393), powołując się na *Słownik terminów literackich* (STL 1998). Eksponuje oczywistą przynależność tego gatunku do wypowiedzi pisemnej skierowanej do określonego adresata, nie pozbawiając jednocześnie listu cech tekstu ustnego, „ulotności” jednorazowego (z założenia) odczytania czy „okazjonalności” okoliczności znanych nadawcy i odbiorcy, a także prywatnego charakteru wymiany zdań oraz funkcji: informacyjnej lub dyrektywnej.

List to autonomiczny, użytkowy gatunek wypowiedzi, posiadający wyraźne wewnętrzne reguły komunikacyjne. Ma charakter relacyjny, gdyż jest skierowany do odbiorcy. To tekst wchodzący w interakcję z rzeczywistością, o której traktuje jego treść, służąc do zawiązania porozumienia między nadawcą oraz odbiorcą. Kreuje on określoną sytuację komunikacyjną między nadawcą i adresatem, wynikającą z reprezentowanego poglądu lub wizji nadawcy, przedstawia określoną sytuację podmiotu, tworzy wyobrażoną przestrzeń spotkania i jest ekwiwalentem rozmowy i wzajemnej relacji między nadawcą i odbiorcą (Całek 2019, 82). Rozległość tematyczna listu jest nieograniczona (Skwarczyńska 1937, 117). Wszystkie te cechy można odnieść do listów otwartych stanowiących podstawę przeprowadzonych badań.

List otwarty to wypowiedź indywidualna lub zbiorowa na temat aktualny i ważny w sferze społecznej, ogłoszona publicznie za pośrednictwem środków masowego komunikowania. Skierowany jest imiennie do ważnej osobistości, często pełniącej funkcję publiczną, lub do instytucji, która ma wpływ na kwestie poruszone w treści listu. List otwarty, jak wszystkie listy, podlega konwencjom epistolarnym, zatem zawiera formalne składniki kompozycyjne oraz – wyraźnie wskazanego – adresata i nadawcę. Wyraża opinię publiczną i celowo adresuje pewne kwestie społeczne, aby wpłynąć na odbiorcę i wywołać u niego pożądaną reakcję (Majerowa i inni 1976, 135–136). Można także określić list otwarty jako specyficzny typ wypowiedzi publicystycznej, w różnym stopniu akceptowanej przez formalnego adresata (STM 2006, 111).

Treść listu otwartego ma charakter wartościujący, oceniający pewne zachowania i sytuacje, wyrażający aprobatę lub dezaprobatę wobec konkretnych kwestii.

Niepozbawiony jest emocji i odwołań do wartości moralnych, ważnych dla autora listu. W argumentacji wskazującej korzyści lub szkody widoczny jest utylitarny cel przekonania odbiorcy do racji autora lub skłonienia go do działania (STM 2006, 140). List otwarty nawiązuje do indywidualnej opinii adresata i konfrontuje ją z opinią publiczną, rozumianą jako zbiory poglądów, przekonań i ocen części społeczeństwa na temat danej sprawy (STM 2006, 140). Te cechy także widoczne są w badanym materiale językowym.

List otwarty jest pochodną listu zwykłego, od którego czerpie formę i bezpośredniość adresowania, mimo powszechnego dostępu do niego osób trzecich. Wyklucza natomiast prywatność, tajność i intymność – cechy zwykłych listów. Zakłada przymus względem adresata do przeczytania go. Nawet w wypadku, gdy adresat owego listu nie przeczytał, w przeświadczeniu osób trzecich, które list poznały, zapoznał się on z jego treścią. Istotą badanego gatunku jest nie tylko przekazanie adresatowi danej informacji lub stanowiska nadawcy, ale powiadomienie o tym fakcie jak najszerszego grona czytelników listu i stworzenie przeświadczenia, że komunikat w nim zawarty, dotarł do adresata. Udostępniona szerzej forma listowna, zawierająca sąd lub apel o dużej wadze, może wpłynąć na publiczną opinię o osobie adresata, często negatywnie, i pobudzić do działania postronnych uczestników działania komunikacyjnego (Skwarczyńska 1937, 329–330). Szerokie grono odbiorców listu otwartego może pełnić zarówno funkcję bierną, jak i aktywną, w zależności od poruszanej sprawy oraz stopnia aktywizacji adresatów (Skwarczyńska 1937, 330).

Ze względu na treść i sposób komunikowania listy można podzielić na: formy informacyjne, z prośbą, pouczające, z życzeniem lub formy z rozkazem (Skwarczyńska 1937, 102–188). Treści te mogą występować w obrębie jednego tekstu. W treści listu otwartego autor może wprost zawiadomić adresata o swoim stanowisku. Może też podać fakty, które przyczyniły się do jednoznacznego – pozytywnego lub negatywnego – osądu czynów adresata lub sytuacji z nim związanych (Skwarczyńska 1937, 175).

List informacyjny jest obiektywnym opisaniem zdarzeń, często związanych ze sprawami państwowymi i urzędowymi, wydawanym przez konkretny organ administracyjny (Kałkowska 1982, 102). List z prośbą zawiera pewien interes względem osoby adresata, przy użyciu konkretnych środków wyrazu skupia jego uwagę na swoim celu – prośbie (Kałkowska 1982, 103). Prośby są wyrażone kwiecistej i obszerniej niż rozkazy (Skwarczyńska 1937, 188). List pouczający ma cel dydaktyczny, a jego nadawca skupia się na zobiektywizowaniu danej kwestii. Tekst ma charakter moralizatorski, co nie pozwala autorowi na zbyt dużą swobodę wypowiedzi (Skwarczyńska 1937, 104–105). List z życzeniem zawiera środki wyrazu o słabej dynamice, a poruszana kwestia lub cel jest daleki lub bardzo trudny do spełnienia (Skwarczyńska 1937, 187). Ostatni rodzaj to list z rozkazem o zdecydowanym charakterze, silnej dynamice względem adresata, związanej formie i jasnej treści (Skwarczyńska 1937, 188).

Poszczególne strategie pisania listu wpływają na reakcję odbiorcy. Akty pośrednie są lepiej odbierane niż bezpośredni rozkaz (Kałkowska 1982, 72). Nadawca może także silnie oddziaływać na odbiorcę przez pouczenie go w spójny i logiczny sposób,

pokazanie winy lub błędu (Skwarczyńska 1937, 188). List otwarty jest dialogizowanym monologiem, nadawca próbuje podjąć dyskusję z oddalonym korespondentem przez wewnętrzny dialog autora, w którym przytaczane są i obalane (domniemane) argumenty odbiorcy (Kałkowska 1982, 35).

Utylitarny charakter listu otwartego odpowiada na potrzebę komunikacji społecznej, w której uczestniczą nadawca, odbiorca i szersze grono czytające list. Akty performatywne realizowane w strukturze listu wpływają – za pomocą wszystkich dostępnych w piśmie środków wyrazu – na relacje międzyludzkie, na przebieg zdarzeń między uczestnikami komunikacji, a przez to na osiągnięcie celu psychologicznego czy praktycznego (Kałkowska 1982, 6). Autor nie oczekuje odpowiedzi od adresata, jak w wypadku stałej korespondencji. Ta forma epistolarna ma na celu przekonanie odbiorców o racji nadawcy i sprowokowanie ich do działania (Całek 2019, 95). List otwarty jest też formą dyskursu rozumianego jako działanie społeczne uczestników w społeczno-kulturowych kontekstach. Autorzy aprobują, dezaprobuje lub kwestionują społeczne i polityczne kwestie, struktury i instytucje (Dijk 2001, 40).

Badając listy otwarte, należy brać pod uwagę cały zespół cech warunkujących cel praktyczny i oddziaływanie listu, strategie działania wpisujące się w grzeczność językową, a wśród nich zasady lingwistyczne, zachowanie norm kulturowych oraz praktyki społeczne. To zbiór reguł i norm społecznych określa użycie w różnych sytuacjach komunikacyjnych określonych środków językowych o zróżnicowanej wartości honoryfikatywnej. Przykładem w języku chińskim może być wywyższający zaimbek 您 *nín* 'ty'² w porównaniu do neutralnego 你 *nǐ* (Huszcza 2006, 143, 180). Ocenie podlega sposób realizacji komunikatu, adekwatność słownictwa i umiejętność skorzystania ze struktur języka tak, by sprostać oczekiwaniom rozmówcy oraz osiągnąć planowany cel komunikacji. Normy kulturowe odwołują się do takich relacji jak jednostka vs. grupa, indywidualizacja vs. identyfikacja z grupą czy hierarchia społeczna, i przekładają się na interakcje międzyludzkie. W praktyce w realizacji danego komunikatu ocenić można aktualny stan i podejście do obowiązujących w danej społeczności norm oraz kierunek zachodzących zmian (Pan i Kadar 2011, 17). W każdej społeczności rozumienie grzeczności bazuje na określonych konwencjach wynikających ze świadomości własnej pozycji w grupie (Mills 2017, 48; Pan i Kadar 2011, 23).

3. MATERIAŁ JĘZYKOWY I SPOSÓB JEGO ANALIZY

Materiał językowy niniejszego badania stanowią listy otwarte pochodzące z Chin, Tajwanu i Hongkongu. Pozyskując materiał badawczy, brano pod uwagę następujące fakty:

- list ma charakter interwencyjny;
- list został napisany przez autora lub autorów do odbiorcy indywidualnego lub grona odbiorców w formie bezpośredniej;

² W przekładzie na język polski jego ekwiwalentem są rzeczowniki 'pan' i 'pani' w wołaczu: 'panie', 'pani'. W formie pisemnej honoryfikatywność podkreślona jest wielką literą 'Ty', 'Panie', 'Pani'.

- list został opublikowany w mediach do publicznego dostępu (gazeta, media społecznościowe);
- list miał na celu zwrócenie uwagi na konkretną sprawę lub wymuszenie działania odbiorcy listu (EWP 1976, 135).

Dalej, przyjmując jako kryterium funkcję tekstu w stosunku do odbiorcy, wyłoniono 33 listy apelatywne, by zbadać właściwą im honoryfikatywność i sugestywność, której brakuje listom otwartym informacyjnym.

Forma listowna jest wielowariantowa. Można jednak wyróżnić sześć głównych cech, które decydują o strukturze listu:

- cel listu;
- epistolograf (autor, nadawca listu);
- adresat (odbiorca);
- stosunek między nadawcą i odbiorcą;
- okoliczności powstania listu;
- konwencje epistolograficzne (Skwarczyńska 1975, 184–185; Książek 2008, 17–20).

W zebranych materiale językowym wyłoniono i poddano analizie leksykę i sformułowania:

- w członach inicjalnym i finalnym, pod kątem honoryfikatywnego i oficjalnego charakteru wypowiedzi, biorąc pod uwagę:
 - a) adresata listu i jego autora, relację między nimi;
 - b) językowe środki honoryfikatywne;
- w głównym tekście listu pod względem grzeczności i perswazji w kontekście realizacji celu praktycznego listu.

Omówiono przykłady zastosowanych formuł i słownictwa w danym kontekście listu. W analizie jakościowej przykładów przedstawiono tło społeczno-polityczne, którego list otwarty dotyczy. Przykłady zapisano w znakach tradycyjnych, podano wymowę w transkrypcji *pinyin*, leksemy i konstrukcje wytłuszczono. Internetowe źródło przykładu podano numerycznie w nawiasie kwadratowym.

4. ANALIZA JAKOŚCIOWA ŚRODKÓW LEKSYKALNYCH I LEKSYKALNO-SYNTAKTYCZNYCH

Listy otwarte różnią się pod względem relacji między nadawcą a adresatem. Biorąc pod uwagę uczestników aktu komunikacyjnego, można wskazać urząd lub organ władzy, indywidualnego obywatela lub zrzeszenie obywateli. Taka zróżnicowana reprezentacja pojawiła się w badanych listach.

W konstrukcji formalnej listu delimitatory tekstu (sygnały początku i końca w liście) mogą mieć różną postać i zależą od charakteru listu lub stosunku emocjonalnego między nadawcą i odbiorcą; determinują one – jako nagłówek i podpis – formę listowną (Książek 2008, 16–18). Służą jako komunikacyjne wskazanie początku i końca listu, w których realizowane jest nawiązanie oraz zakończenie kontaktu z odbiorcą. Wśród formuł inicjalnych, które pełnią fatyczną funkcję, wymieniane są formy adresatywne, powitanie czy pytanie grzecznościowe. Forma finalna natomiast przybiera zasadniczo

postać pożegnania, gdzie zasygnalizowane jest zakończenie lub podtrzymanie dalszego kontaktu. Może też pojawić się sam podpis nadawcy, który nawet bez dodatkowych formuł pożegnalnych sprawia, że tekst jest zamkniętą całością. Charakter listu, stopień poufałości między nadawcą i odbiorcą oraz inne czynniki mają wpływ na dobór zastosowanej formuły inicjalnej oraz finalnej tekstu. Owe składniki warunkują oraz wpływają na ostateczną kompozycję. Zarówno w części inicjalnej, jak i finalnej tekst epistolarny poddany jest konwencji, które mogą, lecz nie muszą zostać użyte przez autora (Książek 2008, 18–20).

4.1. Człon inicjalny

Całek definiuje inicjalną część listu w następujących słowach: „Formuła inicjalna rozpatrywana jest jako struktura złożona z następujących części, będących mikroaktami mowy; należą do nich:

- elementy faktograficzne (czas i miejsce nadania listu);
- forma adresatywna (kreująca poczucie obecności nieobecnego adresata);
- formuła powitalna (rozpoczynająca dialog epistolarny);
- formuła przeproszenia (następująca w sytuacji zaniedbania lub przerwania kontaktu);
- formuły związane z sytuacyjnymi okolicznościami tworzenia listu (metatekstowe)
- formuła podziękowania (realizująca emotywną funkcję wdzięczności)” (Całek 2019, 96).

Nie wszystkie mikroakty mowy wskazane dla członu inicjalnego przez Całek występują w badanym materiale. Na przykład elementy faktograficzne czasu i miejsca są dla listów otwartych mniej istotne. Adresując odbiorcę przed formułą powitania, nadawca wskazuje adresata – imiennie lub zbiorowo. Podanie nazwy instytucji, piastowanego stanowiska lub tytułu nadaje powitanium charakter honoryfikacyjny, gdyż podnosi prestiż odbiorcy. Skonwencjonalizowane zwroty grzecznościowe w członie inicjalnym listu oscylują między grzecznością a poufałością, między relacjami formalnymi a nieformalnymi.

Powszechnie stosowanym w języku chińskim członem inicjalnym jest zwrot grzecznościowy 親愛的 *qīn'ài de* ‘drogi’³. Znalazł się on także w listach otwartych. Wyraz 親愛 *qīn'ài* to rzeczownik nazywający bliską osobę, występujący w konstrukcji z partykułą 的 *de* jako przydawka. Wskazuje na bliższy stopień poufałości między nadawcą a odbiorcą (co zasadniczo nie zdarza się w listach otwartych), służy stworzeniu nieistniejącej wcześniej relacji, jak w przykładzie (1) i (2), ale często pojawia się też w odniesieniu do zbiorowego adresata, zrzeszeń lub zgrupowań, jak w (3) i (4). I tak, oczywiście jest, że prezydent Tajwanu Tsai Ing-wen, adresatka listu, nie jest

³ To kalka językowa z języka angielskiego obecna w języku chińskim od niedawna.

w rodzinnych czy bliskich relacjach ze środowiskiem naukowców-ekologów, autorów. Zastosowana forma adresatywna daje autorom listu poczucie nawiązania relacji z odbiorcą, mimo jej wysokiej pozycji:

- (1) 親愛的蔡總統 [1]
qīn'ài de Cài zǒngtǒng
 'Droga Prezydent Tsai'

Podobnie dyrektor generalny WHO, którego dodatkowo nobilituje podany stopień naukowy doktora, adresowany tym zwrotem zdaje się być bliższy nadawcy – obywatelowi Tajwanu:

- (2) 親愛的譚德塞博士 [2]
Qīn'ài de Tándésāi bóshì
 'Drogi dr Tedros'

Przykład zbiorowego odbiorcy zaadresowanego zwrotem 親愛的 *qīn'ài de* pojawia się w liście prezydenta Tajwanu Tsai Ing-wen do obywateli (3). Podobną rolę pełni pozornie bezpośrednio zaadresowanie obywateli Tajwanu przez Hongkończyków tytułem 'przyjaciele' (4):

- (3) 親愛的國人同胞們 [3]
Qīn'ài de guó rén tóngbāomen
 'Drodzy Rodacy'
- (4) 身處民主台灣的朋友 [4]
Shēnchǔ mínzhǔ Tái wān de péngyǒu
 'Przyjaciele z demokratycznego Tajwanu'.

Kolejne leksemy 敬 *jìng*, 致 *zhì*, i 給 *gěi* są neutralne pod względem relacji nadawca – odbiorca. Używane są w członie inicjalnym do adresowania odbiorcy i do kreowania pewnego dystansu między nadawcą i adresatem, w przeciwieństwie do poufalego 親愛的 *qīn'ài de*. Różni je stopień formalności i honoryfikatywności – 敬 *jìng* i 致 *zhì* stosowane są jako formalne zaadresowanie odbiorcy listu. Uszeregować je można od najbardziej formalnych form 敬 *jìng* i 致 *zhì* jak w (5) ('Od obywateli Tajwanu'), 致 *zhì* w (6) ('Od obywateli Hongkongu'), do 給 *gěi* ('Od obywatela'), które jest nieformalne i nienacechowane honoryfikatywnością, jak w (7). Najwyższy stopień honoryfikatywności i szacunku dla odbiorcy zawiera zwrot adresatywny z 敬 *jìng* 'szanowny' (zasadniczo wchodzącym w dwumorfemowe konstrukcje wyrazowe).

- (5) 敬致衛生署署長的一封公開信 [5]
Jìng zhì wèishēngshǔ shǔzhǎng de yī fēng gōngkāixìn
 'List otwarty do Ministra Zdrowia'

(6) 致香港警察公開信 [6]

Zhì Xiānggǎng jīngchá gōngkāixìn‘List otwarty **do** hongkońskiej policji’

(7) 給中華民國立法院的公開信 [7]

Gěi Zhōnghuá Mínguó Lìfǎyuàn de gōngkāixìn‘List otwarty **do** Izby Ustawodawczej Republiki Chińskiej [Parlamentu Tajwanu]’

Zaadresowanie listu może łączyć w sobie formę adresatywną i formułę powitania, która także należy do członu inicjalnego. Co więcej, powitanie może przejąć funkcję adresatywną. Taką neutralną formą powitania są frazy 你好 *nǐ hǎo* (8) i 大家好 *dàjiā hǎo* (9) ‘dzień dobry’ wskazujące na poufały i niezobowiązujący charakter wypowiedzi. W (8) (‘Od członków Komunistycznej Partii Chin’) zaimek osobowy 你 *nǐ* ‘ty’ indywidualizuje adresata, towarzysza Xi Jinpinga, co w połączeniu z powszechnie używaną formułą powitalną 好 *hǎo* zmniejsza dystans dzielący nadawcę i adresata, mimo jego wysokiej pozycji sekretarza generalnego KPCh. W (9) (‘Od członka – a obecnie przewodniczącego – Ludowej Partii Tajwanu’) wyborcy, stanowiący zbiorowego adresata, 大家 *dàjiā* (dosł. ‘wszyscy’) w formule powitalnej w połączeniu z 好 *hǎo* zyskuje na bliskości.

(8) 習近平同志，你好 [8]

Xí Jīnpíng tóngzhì nǐ hǎo

‘Dzień dobry, towarzyszu Xi Jinping’

(9) 大家好，我是柯文哲 [9]

Dàjiā hǎo wǒ shì Kē Wénzhé

‘Dzień dobry Państwu, jestem Ke Wenzhe’

Równoległe z zaimkiem osobowym 你 *nǐ* / 妳 ⁴ *nǐ* ‘ty’⁵ w języku chińskim funkcjonuje zaimek 您 *nín* ‘ty’, który jest silnie nacechowany honoryfikatywnie. Nadaje on wypowiedzi bardziej oficjalny ton i grzeczny charakter. Podobną rolę pełni zaimek upowszechniający 各位 *gèwèi* ‘każdy, wszyscy (bez wyjątku) w danym zbiorze’, w konstrukcji którego jest honoryfikatywny klasyfikator osobowy 位 *wèi*. I tak, w liście do prezydent Tajwanu Tsai Ing-wen (Od ROC Life Care Association w sprawie prawnej ochrony zwierząt) oraz do przedstawicieli rządowej agencji Stowarzyszenia Opłat Składkowych, mimo powszechności użycia 好 *hǎo* jako pozdrowienia, zaimki honoryfikatywne: 您好 *nín hǎo* (10) lub 各位好 *gèwèi hǎo* (11) w powitaniu w członie inicjalnym listu podkreślają szacunek wobec adresata.

⁴ Możliwe, choć nieobligatoryjne, jest rozróżnienie w zapisie formy męskiej i żeńskiej.

⁵ Patrz: przypis 1.

- (10) 敬致 蔡總統 您好 [10]
Jìng zhì Cài zǒngtǒng, nín hǎo
 ‘List do [Szanownej] Prezydent Tsai, **dzień dobry Pani**’
- (11) 各位親愛的貴協會政府機關代表好 [11]
Gèwèi qīn ài de Fèixiéhui Zhèngfǔ Jīguān dài biǎohǎo
 ‘Do **każdego szanownego** przedstawiciela organizacji’

4.2. Człon finalny

Zasadniczo na człon finalny może się składać formuła sygnalizująca zbliżający się koniec listu, słowny sygnał – odpowiednik rytuału pożegnania, prośba o kontakt lub inna, adekwatna do kontekstu realiów formuła pozdrawiająco-życząca, formuła błogosławieństwa, formuła odzwierciedlająca relację emocjonalną nadawcy i odbiorcy oraz podpis zamykający list (Całek 2019, 97). W kulturze chińskiej nawet w prywatnej korespondencji zakończenie listu zawiera często odniesienie do hierarchii społecznej i nacechowane jest grzecznością. Autor listu może podpisać się, dodając przed podpisem wyraz wskazujący na relację z odbiorcą listu (兒 *ér* ‘syn’ czy 父 *fù* ‘ojciec’). Nie wyklucza to jednak w bliskiej relacji nadawca – odbiorca samego podpisu. Powszechne jest też użycie fraz z leksemem 祝 *zhù* ‘życzyć’, np. 祝好 *zhùhǎo* ‘dobrze życzyć’. Formalne listy zawierają często, oprócz podpisu, nazwę instytucji lub pełnioną przez autora funkcję.

Badane listy otwarte nie zawsze mają rozbudowany człon finalny. Najczęściej kończy je formuła sygnalizująca zbliżający się koniec listu: formuła pożegnalna zawężona do wyrażenia szacunku, imienny podpis nadawcy lub/i nazwa urzędu. Brak zwrotu wskazującego na emocje wskazuje na brak bliskiej relacji między nadawcą a odbiorcą.

Spośród dostępnych formuł w członie finalnym listów otwartych znaleźć można prośbę, podsumowującą przywołany w liście problem, z oczekiwaniem na jego pozytywne rozstrzygnięcie. Przykładem może być zachęta do wytrwałości (12), skierowana do mieszkańców Tajwanu w liście otwartym od międzynarodowej społeczności uczonych. Bezpośrednio po jej krótkim uzasadnieniu i pozytywnej ocenie poczynań prezydent Tsai Ingwen następują podpisy 44 sygnatariuszy, bez zwrotu pożegnalnego lub definiującego relację nadawców do adresatów.

- (12) 我們呼籲台灣人民看清未來作為自由與民主國家，成為國際社會完整與平等成員的前景。 [12]
Wǒmen hūyàn Táiwān rénmín kànqīng wèilái zuòwéi zìyóu yǔ mǐnzhǔ guójiā, chéngwéi guójì shèhuì wánzhěng yǔ píngděng chéngyuán de qiánjǐng.
 ‘**Wzywamy** mieszkańców Tajwanu, aby **widzieli [swoją] przyszłość** jako wolny i demokratyczny kraj, który w nieodległej przyszłości stanie się pełnoprawnym i równym członkiem społeczności międzynarodowej’.

Natomiast w liście Dyrektor Generalnej WHO Gro Harlem Brundtland do szefów Biur Regionalnych podsumowanie i zapowiedź końca listu wyrażone są jako nadzieja na owocną dyskusję (13) nad wskazanymi w liście problemami ochrony zdrowia i chorób zakaźnych, w tym HIV/AIDS, szczególnie w regionach ubogich. W tym liście relację między nadawcą i adresatami listu podkreśla formuła pożegnalna komunikująca szacunek (14) oraz dodane do podpisu nadawcy pełnione funkcje i kwalifikacje (15).

- (13) 我期待衛生大會進行富有成交的討論。 [13]

Wǒ qīdài Wèishēng Dàhuì jìnxíng fùyǒu chéngjiāo de tāolùn.

‘Liczę na produktywną dyskusję na Zgromadzeniu WHO’.

- (14) 您誠摯的 [13]

Nín chéngzhì de

‘Z poważaniem’.

- (15) 總幹事 [...], 醫學博士, 公共衛生碩士 [13]

Zǒng gānshì [...], yīxué bóshì, gōnggòng wèishēng shuòshì

‘Dyrektor Generalny [...], doktor nauk medycznych, magister zdrowia publicznego’.

Także niżej podane bliskoznaczne zwroty zawierają leksemy nacechowane honoryfikatywnie. W porównywalny sposób kończą one list ‘z poważaniem/z wyrazami szacunku’: 敬上 *jìngshàng*, 謹上 *jǐnshàng*’, 真誠的 *zhēnchéng de* czy 敬啟 *jìngqǐ* (gdzie 敬 *jìng*, 謹 *jǐn*’, 誠 *chéng* to synonimy ‘szacunku’, ‘szczerości’, ‘oddania’). Podkreślają formalny charakter listu oraz brak poufałości między nadawcą i adresatem.

W zakończeniu listu zdarzają się także formuły pozdrawiająco-życzące w formie 敬祝 *jìngzhù*, 祝福 *zhùfú*, 順祝 *shùnzhù* o różnym poziomie poufałości i więzi między nadawcą a odbiorcą. I tak 敬 *jìng*, wspomniany już wcześniej morfem, podnosi stopień honoryfikatywności, podczas gdy 福 *fú* zmniejsza nieco dystans życzeniami ‘szczęścia/powodzenia’, a 順 *shùn*, przy wysokiej frekwencyjności w wyrazach i frazach we współczesnym języku, nadaje życzeniu ciepły, życzliwy ton. Frazy takie w podobnym stopniu wyrażają chęć nadawcy utworzenia/zachowania głębszej więzi z odbiorcą.

W członie finalnym listów otwartych zdarzają się również podziękowania, np. 感謝各位 *gǎnxiè gèwèi* ‘dziękuję wszystkim [szanownym]’, podkreślające istniejącą więź między nadawcą a odbiorcą lub odbiorcami listu.

5. SUGESTYWNOŚĆ – MIĘDZY GRZECZNOŚCIĄ JĘZYKOWĄ A PERSWAZJĄ

Jednym z głównych instrumentów wzajemnego oddziaływania na siebie jest rozmowa. List jako wypowiedź wpisuje się „w używanie języka jako jednego z elementów interakcji międzyludzkiej” (Tabakowska 2001, 204). Przyjmując, że celem listów otwartych jest często nie tyle poinformowanie odbiorcy o wspólnej, dzielonej opinii czy wiedzy na dany temat, ile – zwykle taktowne – zaproszenie do współdziałania lub podjęcia

aktywności w ramach przysługującej odbiorcy prerogatywy lub obowiązku, udostępnienie listu szerszemu gronu odbiorców ma charakter publicznej presji. W samym jednak tekście listu to dyrektywne akty mowy są działaniem wywierającym nacisk na odbiorcę i skłaniającym go do oczekiwanych działań. Dokonywany przez nadawcę wybór środków leksykalnych ma wpływ na reakcję odbiorcy. Celem listów jest nawiązanie kontaktu z adresatem i przekazanie mu informacji i/lub opinii autora i/lub danej społeczności. Mają wpłynąć na działania adresata lub przekonać go do racji nadawcy, prowokować odpowiedź lub wywołać konkretne działania (Całek 2019, 95). Aby akty dyrektywne nie nakładały na odbiorcę w sposób bezpośredni zobowiązania, u podstaw sugestii i perswazji leży grzeczność językowa, czyli taki dobór środków, który respektuje odbiorcę i jego autonomię, okazuje szacunek (Yule i Widdowson 1996, 60–69) i działa inkluzywnie, czyniąc odbiorcę częścią społeczności, której podniesiony w liście problem dotyczy. Dopóki mają charakter bodźcowania z zamierzonym celem, są sugestywne. Gdy odwołują się do werbalnej sztuki przekonywania, nakłaniania i agitacji wpisują się w perswazję.

Poniżej przedstawione są konkretne przykłady sugestywności w listach otwartych.

5.1. Wyrażanie oczekiwania

Jednym ze sposobów poinformowania odbiorcy komunikatu o dyrektywnym celu działania językowego jest wyrażenie przez nadawcę uczuć i przekonań sygnalizujących potrzebę, którą odbiorca może zaspokoić. W ten sposób wybrzmiewają oczekiwania, nie są one jednak bezpośrednio wydawanym poleceniem, ale pośrednim aktem mowy zakodowanym w znaczeniu leksemów i ich kontekście. Główną rolę w wyrażaniu oczekiwań odgrywają czasowniki w polu leksykalnym ‘nadzieja’: 希望 *xīwàng*, 盼望 *pànwàng*, 相信 *xiāngxìn*. W zebranych materiale pojawiły się one m.in. w kontekstach zachowania jedności i ciągłości Tajwanu (16), świadomości wartości wolności słowa (17) czy niepokoju społecznych (18). Pierwszy przykład ma zmotywować adresatów:

- (16) 我們這封信的共同聯署人有學者、前政府文職和軍職官員，及其他台灣友人，歷經幾十年見證並讚賞台灣的民主轉型，**希望**藉這封公開信向台灣人民表明，在台灣歷史的關鍵時刻，我們認識到台灣應**保持團結與持續的急迫性**。[12]

Wōmen zhè fēng xìn de gòngtóng lián shǔ rén yǒu xuézhě, qián zhèngfǔ wénzhí hé jūn zhí guānyuán, jìqí tā Táiwān yǒurén, lìjīng jǐ shí nián jiàn zhèng bīng zànsǎng Táiwān de míngzhǔ zhuǎnxíng, xīwàng jiè zhè fēng gōngkāixìn xiàng Táiwān rénmin biāomíng, zài Táiwān lìshǐ de guānjiàn shíkè, wōmen rènshi dào Táiwān yìng bǎochí tuánjié yú chíxù de jípò xìng.

‘My – współautorzy niniejszego listu – naukowcy, byli urzędnicy rządowi, cywilni i wojskowi oraz inni przyjaciele Tajwanu, którzy byliśmy świadkami demokratycznych przemian zachodzących na Tajwanie na przestrzeni dziesięcioleci, piszemy ten list otwarty **z nadzieją** dotarcia do mieszkańców Tajwanu z przekazem, że dostrzegamy pilną potrzebę **zachowania jedności i ciągłości Tajwanu** w tym krytycznym momencie historii państwa’.

Autorzy listu wystosowanego do Tajwańczyków, w dobie zaostrzających się stosunków politycznych między ChRL i Tajwanem i prób stworzenia wrażenia, że „przyszłość Tajwanu może być podporządkowana jedynie autorytarnemu reżimowi” [12], przez wyrażenie nadziei czasownikiem 希望 *xīwàng* chcą wesprzeć słowem współmieszkańców Tajwanu i zacieśnić istniejące już bliskie więzi między Tajwańczykami. List eksponuje poczucie wspólnoty nadawców i odbiorców, ale także poczucie zagrożenia, które ChRL stwarza dla Tajwanu poprzez swoje działania polityczne. Nadzieja wynika z istniejącej obecnie więzi i jest punktem wyjścia dla przyszłości. Nadzieja i jedność naznaczone są poczuciem wspólnoty działania nadawców i odbiorców komunikatu.

W innym kontekście oczekiwane przez obywatela Tajwanu działanie Izby Ustawodawczej ma charakter symboliczny i dotyczy solidarności z uwięzionym w ChRL pisarzem Liu Xiaobo.

- (17) 各位委員，我相信，劉曉波的言行在台灣不僅絕無可能成為階下囚，反而會受到整個社會的高度尊敬，我更相信，今天每一位台灣人民，都在為劉曉波博士的境遇而難過。 [7]

Gèwèi wěiyuán, wǒ xiāngxìn, Liú Xiǎobō de yánxíng zài Tái wān bùjīn jué wú kě néng chéngwéi jiē xià qiū, fān'ér huì shòudào zhēnggè shèhuì de gāodù zūnjìng, wǒ gēng xiāngxìn, jīntiān měi yī wèi Tái wān rénmin, dōu zài wéi Liú Xiǎobō bóshì de jìngyù ér nánguò.

‘Szanowni Członkowie Izby, jestem **przekonany**, że słowa i czyny Liu Xiaobo nie tylko nie mogłyby na Tajwanie stać się podstawą uwięzienia, wręcz przeciwnie, mogłyby zyskać szacunek całej społeczności. **Sądzę**, że wszyscy obywatele Tajwanu są bardzo przejęci trudną sytuacją dra Liu Xiaobo’.

List ten napisany jest przez obywatela Tajwanu, byłego przywódcę Ruchu Studenckiego Tian’anmen, Wu’er Kaixi, jako wyraz troski i chęć uświadomienia współobywatelom i władzy wartości społeczeństwa obywatelskiego. Adresowany jest do Izby Ustawodawczej Republiki Chińskiej (parlamentu Tajwanu) i udostępniony opinii publicznej. Miał wzbudzić zainteresowanie społeczeństwa tajwańskiego z jednej strony sprawą uwięzionego 8 grudnia 2008 (nieżyjącego już) Liu Xiaobo, z drugiej – podtrzymać wolę obrony pewnych wartości. Autor używa czasownika 相信 *xiāngxìn* ‘wierzyć, że/być przekonanym (o czymś)’, aby podkreślić nie tylko swoją opinię, ale i przekonanie, że podziela ją każdy obywatel Tajwanu. Pełne szacunku zaadresowanie do członków Izby Ustawodawczej Republiki Chińskiej przejawia się w użyciu honoryfikatywnego zaimka upowszechniającego 各位 *gèwèi* ‘każdy [szanowny], wszyscy [szanowni]’.

List otwarty może być również próbą uspokojenia nastrojów społecznych, jak w liście otwartym od stowarzyszeń policyjnych do rektora Chińskiego Uniwersytetu w Hongkongu, Duana Chongzhi:

- (18) 段校長當然應該了解溝通和尊重的重要，相信閣下並非刻意無視我們的來函。[...] 俗語有謂有心不怕遲，由于我們仍然熱切盼望得到閣下的回覆，故特意再次致函段校長，希望閣下可以回應我們的關注及釋除社會各界的疑慮。 [14]

Duàn xiàozhǎng dāngrán yīnggāi liǎojiè gōutōng hé zūnzòng de zhòngyào, xiāngxìn géxià bīngfēi kěyì wúshì wōmen de láiihán. [...] Sùyǔ yǒu wèi yóuxīn bùpà chí, yóuyú wōmen réngrán rèqiè pànwàng dédào géxià de huífū, gù tèyì zàici zhìhán duàn xiàozhǎng, xīwàng géxià kěyì huīyīng wōmen de guānzhù jí shì chū shèhuì gèjiè de yǐlù.

‘Rektorze Duan, z pewnością rozumie Pan wagę komunikacji i szacunku. **Wierzmy**, że Szanowny Pan Rektor nie zignoruje naszego listu. [...] Jak mówi przysłowie – nigdy nie jest za późno, by coś zrobić. Kierujemy ponownie do **Pana Rektora** list, ponieważ nadal **czekamy** na odpowiedź **Szanownego Pana Rektora**. Mamy **nadzieję**, że Szanowny Pan Rektor odpowie na nasze zatrzymanie i rozwieje wszelkie wątpliwości [naszej] społeczności’.

List ten został napisany przez cztery stowarzyszenia policji w Hongkongu do rektora jednej z uczelni, który otwarcie sprzeciwiał się brutalności oraz działaniom policji w trakcie protestów w 2020 roku. Nadawca chce bezkonfliktowo nawiązać kontakt z rektorem i rozpocząć dialog w drażliwych kwestiach. Aby nie powtarzać w liście nazwy stanowiska zajmowanego przez odbiorcę, nadawca używa honoryfikatywnego zaimka wywyższającego 閣下 *géxià*. W treści jasno wybrzmiewa oczekiwanie na odpowiedź od rektora, a czasownik 相信 *xiāngxìn* ‘wierzyć, że/być przekonany (o czymś)’, choć nie ma charakteru nacisku, brzmi w kontekście oczekiwania dosyć stanowczo. Dalej autor decyduje się użyć w sąsiedztwie dwóch synonimicznych czasowników o znaczeniu ‘mieć nadzieję’ – 盼望 *pànwàng* i 希望 *xīwàng*, które wyraźnie łagodzą ton wypowiedzi. Przysłówkiem 熱切 *rèqiè* ‘szczerze, pokornie’ przed czasownikiem 盼望 *pànwàng* autor wzmacnia pojednawczy charakter wypowiedzi dyrektywnej i nieco osłabia czasownik 相信 *xiāngxìn*.

5.2. Wyrażanie prośby

W wyłonionych do analizy fragmentach prośby okazywane są za pomocą czasownika 請 *qǐng* ‘prosić’, który zasadniczo jest neutralny i nienacechowany tak pod względem pozycji nadawcy i odbiorcy, jak emocji czy nacisku. W zleksykalizowanej formie 請求 *qǐngqiú* ‘prosić’ (20) brzmi nieco bardziej zdecydowanie. Słabo nacechowane oczekiwaniem są czasowniki 促請 *cùqǐng* ‘przynaglać’ (19) i 認為 *rènwéi* ‘uważać, że’ (22), a także pozycjonujący nadawcę niżej niż odbiorcę czasownik 懇請 *kěnpǐng* ‘pokornie prosić’. W liście otwartym, w którym głównym adresatem są „Przyjaciele z Tajwanu” (obywatele Tajwanu), przyjazny stosunek do wskazanej tu władzy Hongkongu (która, jak zakłada nadawca listu – obywatele Hongkongu – przeczyta ten list), wzmacnia pozycję nadawcy listu (19):

(19) 我們促請香港政府實現以下五大訴求。 [15]

Wōmen cùqǐng Xiānggǎng zhèngfǔ shíxiàn yǐxià wǔ dà sùqiú.

‘Przynaglamy Rząd Hongkongu do spełnienia następujących pięciu głównych postulatów’.

List napisany przez obywateli Hongkongu do Tajwańczyków jest prośbą o pomoc w przeciwstawieniu się polityce Chin „Jeden kraj, dwa systemy”. W treści tekstu autorzy

zwracają się jednak także do rządu Hongkongu z ponaglącą prośbą o spełnienie postulatów obywatelskich. Działanie przez czasownik 促請 *cùqǐng* ‘przynaglać’ nie wydaje się silnie sprawcze. W podobnie grzecznym, nieco bardziej stanowczym tonie wybrzmiewa prośba do WHO:

- (20) 身為一個台灣人、同時也是全球人民的一分子，我向你們請求讓台灣加入世界衛生組織。讓我們參與，即是實踐貴組織的願景：健康是基本人權，沒有人該被排除在外。 [16]

Shēnwéi yī gè Táiwān rén, tóngshí yě shì quánqiú rénmín de yī fēnzǐ, wǒ xiàng nǐmen qǐngqiú ràng Táiwān jiārù Shìjiè Wèishēng Zǔzhī. ràng wǒmen cānyù, jì shì shíjiàn guì zǔzhī de yuàn jǐng: jiànkāng shì jīběn rénquán, méiyǒu rén gāi bèi páichú zàiwài .

‘Jako Tajwańczyk i członek społeczności globalnej **proszę**, abyście pozwolili Tajwanowi przystąpić do Światowej Organizacji Zdrowia. **Umożliwienie** nam udziału to realizacja programu WHO, zgodnie z którym zdrowie jest podstawowym prawem człowieka, którego nikt nie powinien zostać pozbawiony’.

List został napisany przez obywatela Tajwanu do Światowej Organizacji Zdrowia z prośbą o przyjęcie Tajwanu do WHO. W konstrukcji przyimkowej 向 *xiàng* ‘w kierunku’ z neutralnym zaimkiem 你們 *nǐmen* prośba wyrażona czasownikiem 請求 *qǐngqiú* ‘proszę was’ skierowana jest do adresata w grzecznym tonie, a czasownik posiłkowy 讓 *ràng* ‘zgodzić się na coś, pozwolić’ jest nacechowany grzeczną prośbą.

5.3. Wyrażanie zalecenia i rozkazu

Najsilniej dyrektywnie nacechowane działanie językowe odwołuje się do rozkazu lub zalecenia i wyraża się w czasownikach 要求 *yāoqiú* ‘wymagać, żądać’ (22) i (23), 警示 *jǐngshì* ‘ostrzegać’ i 建議 *jiànyì* ‘zalecać’ (23).

- (21) 本局為響應政府推動行政革新方案 [...] 平時即**嚴格要求**所屬員工恪遵方案有關規定 [...]. [17]

Běn jú wéi xiǎngyìng zhèngfǔ tuīdòng xíngzhèng géxīn fāng'àn [...] píngshí jí yángé yāoqiú suǒshǔ yuángōng kèzūn fāng'àn yǒuguān guīdìng [...].

‘W odpowiedzi na rządowy program reformy administracyjnej [...] (dosł. **niniejsze**) biuro **bezwzględnie wymaga** od swoich pracowników przestrzegania odpowiednich postanowień programu’.

To fragment listu skierowanego przez Rządowe Biuro Podatkowe Powiatu Peskadorry w Tajwanie (obszar wysp 澎湖縣 *Pēnghú Xiàn*) do podatników. List dotyczy takiej współpracy obywateli i urzędu, która ograniczałaby korupcję wśród urzędników. Podatnik jako odbiorca listu otwartego informowany jest o wysokich wymaganiach stawianych pracownikom, co wyrażone jest przez czasownik 要求 *yāoqiú* ‘wymagać, żądać’ wzmocniony przysłówkiem 嚴格 *yángé* ‘stanowczo, bezwzględnie’. W relacji nadawca – adresat, honoryfikatywny (tym razem umniejszający) zaimek 本 *běn* ‘niniejszy’

określa urząd, wynosząc tym samym pozycję adresata – podatnika w relacji do urzędu. Zabieg ten podkreśla wagę i formalny charakter sytuacji.

- (22) 我們是忠誠的共產黨員。[...] 我們給你寫這封信，**要求**你辭去所有黨和國家領導職務。 [...]

因此，我們認為，習近平同志你不具備帶領黨和國家走向未來的能力，不適合再擔任總書記一職。我們**要求**你為了黨的事業興旺發達，為了國家的長治久安，為了你和你家人的安全，辭去所有的黨和國家的職務 [...]。 [18]

Wōmen shì zhōngchéng de Gòngchǎndǎng yuán. [...] Wōmen gěi nǐ xiě zhè fēng xìn, yāoqiú nǐ cí qù suǒyǒu dǎng hé guójiā lǐngdǎo zhíwù. [...]

Yīncǐ, wōmen rènwéi, Xí Jìnpíng tóngzhì nǐ bù jùbèi dàilǐng dǎng hé guójiā zǒuxiàng wèilái de nénglì, bùshì hé zài dānrèn zǒngshūjī yī zhí. wōmen yāoqiú nǐ wèile dǎng de shìyè xīngwàng fādá, wèile guójiā de chángzhì jiǔ ān, wèile nǐ hé nǐ jiārén de ānquán, cí qù suǒyǒu de dǎng hé guójiā de zhíwù.

‘Jesteśmy lojalnymi członkami Partii Komunistycznej Chin. [...] [P]iszemy do ciebie [towarzyszu] niniejszy list z **żądaniem** rezygnacji ze wszystkich kierowniczych stanowisk partyjnych i państwowych. [...]

Dlatego **uważamy, towarzyszu** Xi Jinping, że nie masz zdolności do kierowania partią i krajem w przyszłość i nie nadajesz się na stanowisko sekretarza generalnego. **Żądamy** twojej rezygnacji ze wszystkich stanowisk w partii i państwie w imię pomyślności i rozwoju partii, długofalowej stabilności państwa oraz bezpieczeństwa własnego i rodziny’.

List członków KPCh do sekretarza generalnego KPCh Xi Jinpinga zawiera negatywną ocenę zdolności i kwalifikacji Xi i żądanie jego rezygnacji ze wszystkich stanowisk, jakie pełni w ChRL. Nadawca zwraca się do sekretarza Xi tytułem typowym dla wszystkich członków partii KPCh 同志 *tóngzhì* – ‘towarzyszu’, zachowując w ten sposób w treści tekstu neutralne relacje między nadawcą a odbiorcą. Przekonania i ocenę wyraża czasownik 認為 *rènwéi* ‘uważać, że’, a silniej nacechowany żądaniem jest czasownik 要求 *yāoqiú* ‘wymagać, żądać’ z neutralnym honoryfikatywnie zaimkiem osobowym 你 *nǐ* ‘ty’. Komunikat jest wyrażony w postaci pouczenia i troski o przyszłość kraju oraz jego rozwój.

- (23) 我們寫下這封信來**向您表達**我們十分**關切**臺灣正走向捨棄潔淨的核能轉而使用石化能源，並且想要**警示**您注意由利益團體所散佈的錯誤資訊，而且**鼓勵**您採用更民主的方法來對抗臺灣的能源危機。 [...]

我們也**建議**您考慮類似的民主作法。 [1]

Wōmen xiě xià zhè fēng xìn lái xiàng nín biǎodá wōmen shífēn guānqiè Táiwān zhēng zǒuxiàng shèqì jiéjìng de hénéng zhuǎn'ér shǐyòng shìhuà néngyuán, bìngqǐě xiǎngyào jǐngshì nín zhùyì yóu lìyì tuántǐ suǒ sǎnbù de cuòwù zīxùn, érqǐě gǔlì nín cǎiyòng gēng mǐnzhǔ de fāngfǎ lái duìkàng Táiwān de néngyuán wēijī. [...]

Wōmen yě jiànyì nín kǎolǜ lèisì de mǐnzhǔ zuǒfǎ.

‘Piszemy ten list, aby **wyrazić** nasze głębokie **zaniepokojenie**, że Tajwan odchodzi od czystej energii jądrowej na rzecz paliw kopalnych i chcemy **ostrzec** Panią Prezydent przed dezinformacją zainteresowanych tym środowisk oraz **zachęcić** do przyjęcia bardziej demokratycznego podejścia do konfrontacji z kryzysem energetycznym na Tajwanie. [...]’

Zalecamy również **rozważenie** podobnego⁶ demokratycznego podejścia’.

Nadawcy tego listu: naukowcy, ekolodzy i eksperci ds. energii zwracają się do prezydent Tajwanu Tsai Ingwen z ponagleniem w sprawie decyzji o korzystaniu z ekologicznych źródeł energii i wsłuchiwanie się w głos opinii publicznej w tej sprawie. Mimo bezpośredniego tonu w czasowniku 表達 *biǎodá* ‘wrażać’, użytego w konstrukcji 向您表達 *xiàng nín biǎodá*, grupa przyimkowa 向您 *xiàng nín* ‘zwracać się do Pani (np. z informacją)’ nadaje całej frazie oficjalny charakter, a zaimek honoryfikatywny 您 *nín* podkreśla szacunek dla adresata. Nieco mniej formalny i bardziej bezpośredni charakter ma fraza 想要警示您 *xiǎngyào jǐngshì nín* ‘chcemy Panią ostrzec’, w której szacunek wobec prezydent wyrażony jest w zaimku 您 *nín*. Niemniej czasownik 警示 *jǐngshì* ‘ostrzegać’ ma ton silnego zalecenia, osłabiony nieco przez wolicjonalne 想要 *xiǎngyào* ‘chcieć’. Równie zdecydowanie brzmi czasownik 建議 *jiànyì* ‘zalecać’.

5.4. Wyrażanie podziękowania

W badanych listach otwartych można znaleźć także podziękowania, wyrażone czasownikiem 謝 *xiè* ‘dziękować’ (25) lub konstrukcją 向 [...] 謝意 *xiàng [...] xièyì* ‘kierować (do kogoś) podziękowanie’ (24). Nacechowana wdzięcznością jest fraza 敬意與感恩 *jìngyì yú gǎn'ēn* ‘szacunek i wdzięczność’ (25).

(24) 本局曾局長慧香及全體同仁謹向您致上萬分的謝意。 [17]

Běn jú zēng júzhǎng huì xiāng jí quán tǐ Tóngrén jīn xiàng nín zhī shàngwàn fēn de xièyì.

‘W imieniu szefowej biura Zeng Huixiang oraz pracowników chcemy przekazać Pani/Panu nasze najszczerze **podziękowania**’.

To podziękowanie Rządowego Biura Podatkowego dla podatników za współpracę. Zaimek umniejszający 本 *běn* wobec urzędu i zaimek honoryfikatywny 您 *nín* wobec adresata wyznaczają uprzejmą i formalną relację nadawcy i odbiorcy. Wpisuje się w to także przysłówki honoryfikatywny 謹 *jǐn* ‘szczerze’.

(25) 在此我要向捐血助人的所有熱心朋友們，以及倡導捐血運動的公益團體，表達敬意與感恩，謝謝你們長期的付出。 [3]

Zàicǐ wǒ yào xiàng juānxuè zhù rén de suǒyǒu rèxīn péngyou men, yǐjǐ chàngǎo juānxuè yùndòng de gōngyì tuántǐ, biǎodá jìngyì yú gǎn'ēn, xièxiè nǐmen chángqī de fùchū.

⁶ To nawiązanie do ankietowego zbierania opinii wśród obywateli w Korei Południowej.

‘Pragnę wyrazić szacunek i wdzięczność wszystkim serdecznym przyjaciołom, którzy oddali krew, by pomóc innym, a także organizacjom charytatywnym, które wspierały kampanię krwiodawstwa, za ich wieloletnie zaangażowanie’.

W liście otwartym do obywateli prezydent Tajwanu Tsai Ingwen wyraża podziękowanie za oddawanie krwi. Ponownie pojawia się konstrukcja z przyimkiem 向 *xiàng*, czasownik 謝謝 *xièxiè* ‘dziękować’ oraz fraza rzeczownikowa 敬意與感恩 *jìngyì yú gǎn’ēn* ‘szacunek i wdzięczność’ o formalnym charakterze: wszystkie konstrukcje nacechowane są wdzięcznością.

Zważywszy na cel badania, jakim jest rozpoznanie sprawczych środków formalnych, wpisujących się w dyrektywność listów otwartych, formy podziękowań zostały tu jedynie krótko wspomniane. Można jednak przyjąć, że one także mają swój pośredni wpływ na zakładane przez nadawców działania odbiorców, choć same w sobie wyrażają jedynie wdzięczność za już poczynione kroki, a nie dopiero oczekiwane działanie.

6. PODSUMOWANIE

Analiza środków zastosowanych w listach otwartych w celu zachowania formy listowej tekstu, nawiązania kontaktu z odbiorcą i uzyskania zamierzonego celu obejmowała stałe człony listów: inicjalny i finalny, i zasadniczą ich treść. O grzeczności językowej decyduje skonwencjonalizowane użycie wyrazów, fraz i konstrukcji o określonym potencjale realizacji celów. Wszystkie te wyrazy łączy w badanym materiale nacechowanie honoryfikatywnością.

W analizowanym materiale wyłoniono następujące leksemy, stanowiące środki leksykalne o zróżnicowanej wartości honoryfikatywnej:

- zaimek umniejszający (w roli przydawki) 本 *běn*;
- zaimki osobowe wywyższające dla liczby pojedynczej i mnogiej 您 / 您們 *nín / nínmen* oraz nienacechowane (neutralne) 你 *nǐ* / 你們 *nǐmen*;
- klasyfikator honoryfikatywny osobowy wywyższający 位 *wèi* jako leksem i jako morfem zaimka osobowego upowszechniającego 各位 *gèwèi* ‘każdy [szanowny], wszyscy [szanowni]’;
- wyrazy i konstrukcje z 敬 *jìng*, 誠 *chéng* i 謹 *jǐn* ‘z szacunkiem/szanowny’.

Przeprowadzono również analizę fraz w członie inicjalnym i finalnym badanych listów oraz leksykalnych środków dyrektywnych w treści. Zaobserwowano następujące skonwencjonalizowane człony inicjalne:

- spoufalający zwrot grzecznościowy 亲爱的 *qīn’ài de* ‘drogi/droga’;
- zwroty adresujące – formalne skierowanie listu do konkretnego odbiorcy 致誰的信 *zhì shéi de xìn* ‘list skierowany do (kogoś)’ i nieformalne skierowanie listu do konkretnego odbiorcy 給誰的信 *gěi shéi de xìn* ‘list skierowany do (kogoś)’;
- neutralne honoryfikatywnie powitanie 你好 *nǐhǎo* ‘dzień dobry’ i 大家好 *dàjiā hǎo* ‘dzień dobry wszystkim’ oraz formalne, dodatkowo honoryfikatywne powitania

您好 *nǐnhǎo* ‘dzień dobry Pani/Panu’ i 各位 ... 好 *gèwèi...hǎo* ‘dzień dobry wszystkim [szanownym]’;

– podanie imienia i nazwiska oraz zajmowanego stanowiska bądź pozycji adresata. Dla członów finalnych wyłoniono:

- formuły pozdrawiająco-życzące: czasowniki 祝福 *zhùfú* ‘pozdrawiać’, 敬祝 *jìngzhù* ‘z szacunkiem pozdrawiać’ i 順祝 *shùnzhù* ‘pozdrawiać’;
- honoryfikatywne zwroty grzecznościowe pożegnalne i towarzyszące podpisowi: 忠誠的 *zhōngchéng de* ‘oddany’, 誠摯的 *chéngzhì de* ‘szczerzy’, 真誠的 *zhēnchéng de* ‘prawdziwy/szczerze’, 此致 *cǐzhì* ‘formalne zwieńczenie listu’, 敬上 *jìngshàng* ‘z poważaniem’, 敬啟 *jìngqǐ* ‘z szacunkiem [kończyć list]’, 謹啟 *jǐnqǐ* ‘z poważaniem’, 謹上 *jǐnshàng* ‘z poważaniem’.

Aby zaobserwować nacechowanie wartości intencjonalnych listów otwartych dyrektywnością, wyróżniono leksemy w różnym stopniu nacechowane oczekiwaniem podjęcia przez adresatów działania, a zatem w różnym stopniu oddziałujące na odbiorców. Wyłoniono następujące grupy wyrazów i konstrukcje:

- leksemy wyrażające nadzieję: 希望 *xīwàng* ‘mieć nadzieję’, 盼望 *pànwàng* ‘oczekiwać’, 相信 *xiāngxìn* ‘wierzyć, że/być przekonany (o czymś)’;
- leksemy wyrażające prośbę: 促請 *cùqǐng* ‘przynaglać’, 敬請 *jìngqǐng* ‘uprzejmie prosić’, 請求 *qǐngqiú* ‘prosić’, 懇請 *kěnpǐng* ‘pokornie prosić’;
- leksemy tworzące formy zbliżone do trybu rozkazującego, a wyrażające przymus: 要求 *yāoqiú* ‘wymagać, żądać’, 應該 *yīnggāi* ‘powinno się’, 不要 *bùyào* ‘nie wolno’;
- leksemy wyrażające wdzięczność oraz podziękowanie 感謝 *gǎnxiè* ‘serdecznie dziękować’, 誠謝 *chéngxiè* ‘szczerze dziękować’, 答謝 *dáxiè* ‘wyrażać wdzięczność’ oraz 謝 / 謝謝 *xiè/xièxiè* ‘dziękować’;
- konstrukcje przyimkową 向誰 ... *xiàng shéi* ‘do kogoś’ lub 對誰 ... *duì shéi* ‘do kogoś’ tworzoną przez przyimki 向 *xiàng* i 對 *duì* służące skierowaniu oczekiwań lub próśb do osoby adresata.

Badanie wykazało, że użycie formuł grzecznościowych w badanych listach otwartych dominuje w członach inicjalnym i finalnym za sprawą skonwencjonalizowanych form honoryfikatywnych. Okazywany w nich szacunek dla odbiorcy komunikatu zgodnie z konwencją chińskiego kręgu kulturowego jest wyrażony leksykalnie i silnie związany z formalnym charakterem wypowiedzi. Leksykalne narzędzia honoryfikatywności obecne w badanym materiale pozycjonują relację uczestników działania w danym kontekście i poziom dystansu. Na uwagę zasługuje wysoka reprezentacja zaimka umniejszającego (używanego przez autora wobec siebie samego) 本 *běn*, zaimków osobowych wywyższających 您 / 您們 *nín/nínmen*, klasyfikatora honoryfikatywnego osobowego (używanego wobec adresata listu) 位 *wèi* oraz morfemów 敬 *jìng*, 誠 *chéng* i 謹 *jǐn* ‘z szacunkiem/szanowny’. Liczne zwroty adresujące z użyciem morfemu 致 *zhì* oraz wskazanie stanowiska lub pozycji adresata podkreślają formalny charakter kontaktu i dystans, bez poufałości między nadawcą i adresatem.

W samym tekście listów dyrektywnie nacechowane działania językowe wydają się nie tylko grzeczne, lecz także wyważone, szczególnie tam, gdzie brzmią bardziej stanowczo. Oczekiwanie wyrażone jest najczęściej przez nadzieję: 希望 *xīwàng* i przekonanie 相信 *xiāngxìn*. Obecne w badanych listach prośby i zalecenia, np. 要求 *yāoqiú* czy 應該 *yīnggāi*, zachowują charakter dyrektywny, ale nie nakładają na odbiorcę bezpośredniego zobowiązania. Pozostają zatem pośrednimi aktami mowy. Za bezpośrednie akty mowy uznać należy nieliczne występujące w listach otwartych zakazy, wyrażone przez 不要 *bùyào* ‘nie (w trybie rozkazującym)’/‘nie wolno’ – jedyny środek leksykalny nacechowany przymusem. Nakłaniający ton użyty tu w odniesienie do realnych faktów pełni funkcję perswazji. Natomiast bodźcowanie leksykalnymi i leksykalno-syntaktycznymi środkami językowymi nacechowanymi grzecznością językową i oczekiwaniem bez wywierania presji, reprezentuje szerokie spektrum sugestyności. Istotną rolę w przyciąganiu uwagi adresata pełnią licznie wykorzystywane konstrukcje przyimkowe z 向 *xiàng* i 對 *duì*, pozwalające adresować oczekiwania i prośby grzecznie, formalnie, a jednocześnie bezpośrednio do osoby adresata. W kontakcie nadawcy z odbiorcą warto wspomnieć, że w ocieplaniu relacji sprawdza się podziękowanie 感謝 *gǎnxiè*, a środki honoryfikatywne i grzecznościowe łagodzą stanowczość wypowiedzi, pouczeń i zaleceń.

Podsumowując, można krótko nakreślić obraz wynikający z frekwencyjności wybranych form językowych w analizowanych tekstach. Wśród środków leksykalnych o neutralnej lub dodatniej wartości honoryfikatywnej najliczniej reprezentowane były nienacechowane zaimki 你 / 你們 *nǐ / nǐmen* (100) i dodatkowo nacechowane 您 / 您們 *nín / nínmen* (68); klasyfikator honoryfikatywny osobowy 位 *wèi* pojawił się 48 razy, a zaimek umniejszający 本 *běn* 27 razy. W kategorii czasowników i konstrukcji przyimkowych najczęściej odnotowano 感謝 *gǎnxiè* (15), dalej 希望 *xīwàng* (13), 要求 *yāoqiú* i 不要 *bùyào* (po 9 razy), 相信 *xiāngxìn* (7), a konstrukcje 向誰 *xiàng shéi* lub 對誰 ... *duì shéi ...* w sumie 22 razy. W członach inicjalnych dominowały formy 致誰的信 *zhì shéi de xìn* (17) i 亲爱的 *qīn'ài de* (14), a delimitatory nacechowane honoryfikatywnie, pojawiły się po kilka razy w ilości porównywalnej. Ponieważ poszczególne miejsca pochodzenia listów nie były równo reprezentowane, zaobserwowano jedynie, że listy z Tajwanu najbogatsze były we wszelkie sformułowania grzecznościowe i honoryfikatywne, nadające im sformalizowany ton. Pod tym względem listy z Hongkongu były zróżnicowane, a listy z ChRL miały najbardziej luźną i niewyszukaną formę oraz styl.

BIBLIOGRAFIA

- Adamzik, K. 2001. „Grundfragen einer kontrastiven Textologie”. W *Kontrastive Textologie: Untersuchungen zur deutschen und französischen Sprach- und Literaturwissenschaft*, red. K. Adamzik, R. Gaberell, i G. Kolde. Tübingen: Stauffenburg Verlag, 12–48.
- Bilut-Homplewicz, Z. 2015. „Germanistyczna tekstologia kontrastywna a rodzaje tekstu”. W *Gatunki mowy i ich ewolucja. T. 5 Gatunek a granice*, red. D. Ostaszewska, i J. Przyklenk. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 24–31.

- Całek, A. 2019. *Nowa Teoria Listu*. Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Dijk van Teun, A. 2001. *Dyskurs jako struktura i proces*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Fix, U. 2006/2009. *Czym jest kulturowe rozumienie tekstów? Procesy systematyzowania i kategoryzowania w procesie rozumienia tekstów jako zjawisk kulturowych*. tłum. J. Szczepaniak. W *Lingwistyka tekstu w Polsce i w Niemczech. Pojęcia, problemy, perspektywy*, red. Z. Bilut-Homplewicz, W. Czachur, i M. Smykała. Wrocław: ATUT, 291–315.
- Huszcza, R. 2006. *Honoryfikatywność. Gramatyka. Pragmatyka. Typologia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kałkowska, A. 1982. *Struktura składniowa listu*. Wrocław: Wydawnictwo Ossolineum, Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego.
- Książek, E. 2008. *Tekst epistolarny w świetle etykiety językowej*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Majerowa, J., Z. Pawłowska, W. Uniatowicz, i A. Zieliński. 1976. *Encyklopedia wiedzy o prasie*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Maślanka, J. 1976. *Encyklopedia wiedzy o prasie*. Wrocław: Ossolineum.
- Marcjanik, M. 2000. *Polska grzeczność językowa*. Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Mills, S. 2017. „Sociocultural approaches to (im)politeness?”. W *The Palgrave Handbook of Linguistic (Im)politeness*, red. J. Culpeper, M. Haugh, i D.Z. Kadar. Londyn: Palgrave Macmillan, 41–60.
- Pan, Y. i D.Z. Kadar. 2011. *Politeness in Historical and Contemporary Chinese*. London: Bloomsbury.
- Skwarczyńska, S. 1975. „Wokół teorii listu (Paradoksy)”. W *Pomiędzy historią a teorią literatury*, red. S. Skwarczyńska. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax.
- Skwarczyńska, S. 1937. *Teoria listu*. Lwów: Archiwum Towarzystwa Naukowego.
- Tabakowska, E. red. 2001. *Kognitywne podstawy języka i językoznawstwa*. Kraków: Universitas.
- Tuszyńska, M. 2013. „List jako gatunek wypowiedzi – między funkcją praktyczną a estetyczną listu”. W *Tekst – akt mowy – gatunek wypowiedzi*, red. U. Sokółska. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 393–400.
- Yule, G., i H.G. Widdowson. 1996. *Pragmatics (Oxford Introduction to Language Study Series)*. Oxford: Oxford University Press.

SŁOWNIKI

- Cíhǎi*. 1989. Shànghǎi: Shànghǎi císhū chūbǎnshè. 《辞海》1989.上海.上海辞书出版社.
- STL – Sławiński, J. red. 1998. *Słownik terminów literackich*, wyd. 3. Wrocław: Ossolineum.
- STM – Pisarek, W. red. 2006. *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Universitas.
- Xiàndài hànyǔ cídiǎn*. 2001. Běijīng. Shāngwù yīnshūguǎn. 《现代汉语词典》2001.北京:商务印书馆.

WYKAZ ŹRÓDEŁ INTERNETOWYCH

- [1] <https://environmentalprogress.org/taiwan-letter-chinese> (23 styczeń 2021).
- [2] https://www.seccm.org.tw/orgNews/News_wuhan_info.asp?293.html (15 marzec 2021).

- [3] https://www.blood.org.tw/Internet/main/docDetail_Content_Print.aspx?uid=6424&pid=6418&docid=41214 (31 styczeń 2023).
- [4] <https://m.facebook.com/fourteenclub/posts/1191329044372110/> (22 marzec 2021).
- [5] https://www.facebook.com/groups/1674958102806135/posts/2192965691005371/?comment_id=2192978944337379&mibextid=6NoCDW (3 marzec 2021).
- [6] <https://pt-br.facebook.com/people/%E5%A8%81%E7%89%A7/100067184166820/> (23 styczeń 2021).
- [7] <https://www.rfa.org/mandarin/yataibaodao/gangtai/hx2-06272017125442.html> (31 styczeń 2023).
- [8] http://billy3321.github.io/request_xi_resign/ (22 marzec 2021).
- [9] https://m.facebook.com/KPword/posts/216129653074912/?comment_id=216132153074662 (31 styczeń 2023).
- [10] <https://www.peopo.org/news/455844> (31 styczeń 2023).
- [11] <https://www.thrf.org.tw/archive/311> (22 marzec 2021).
- [12] <https://docs.voanews.eu/zh-CN/2019/01/08/f365b708-34dd-4bb4-adf1-2ca122a557b6.pdf> (22 marzec 2021).
- [13] <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/82544/ca54d6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (23 styczeń 2021).
- [14] <https://collection.news/thestandnews/articles/131092> (22 marzec 2021).
- [15] <https://lihkg.com/thread/1258989/page/1> (31 styczeń 2023).
- [16] <https://www.edh.tw/article/23668/2> (31 styczeń 2023).
- [17] <https://www.phtax.gov.tw/home.jsp?id=97> (31 styczeń 2023).
- [18] http://billy3321.github.io/request_xi_resign/ (31 styczeń 2023).

Between linguistic politeness and persuasion: means of expression in open letters in Mandarin Chinese

Keywords: open letter, linguistic politeness, honorifics, suggestiveness, Chinese language.

ABSTRACT

The subject of this article is the vocabulary of modern Chinese used in persuasive open letters. This particular written discourse is devoid of a dialogic character, although it is subject to epistolary conventions. Addressed to an addressee, and intentionally made available to a wider audience, this type of discourse is not only a tool of social communication, but also a linguistic action aimed at raising a social issue in the public space, and activating decision-makers – often the addressees – and/or the community. For the purposes of the current article, thirty-three letters from the PRC, Taiwan, and Hong Kong demonstrating a persuasive nature were examined. In terms of the accepted norms of linguistic behavior, attention was paid to the forms of politeness, the features of lexemes and phrases that might exert an indirect influence on the behavior of the addressee, and to the exertion of direct pressure in persuasive text. The fixed elements of the letters, i.e., the salutations and valedictions, as well as their contents were analyzed for lexical and lexico-syntactic devices in Chinese, to look for linguistic politeness, honorifics, and the persuasive character of the language. Verbs and phrases with different degrees of impact on the audience, such as expressing hope, expectation, request, compulsion, or thanks, as well as auxiliary verbs – all in a suggestive tone – appeared to play a key role in expressing persuasiveness. The qualitative analysis, discussed in the paper based on selected excerpts from the letters and summarized in the conclusion, singles out those lexemes and word groups which shape persuasiveness in open letters, within the limits of politeness and suggestiveness. Crossing of the boundary of persuasion can only be attributed to the word group characterizing interdictions: 不要 *bùyào* 'not (in the imperative mode) / must not'. Therefore, the formulation of persuasion requires linguistic competence not only in terms of the conventions of linguistic politeness, but also in the form of a strong sense of honorific and suggestive expression.